بەربەمەرگی بە کۆمەڵی پەنا بەران ل□ یۆنان بگرن !... جەمال کۆشش

دەوڵەتانی ئەوروپا پێویستە یەکسەرە بەهانای پەنا بەرانی یۆنانەوە بچن بەتایبەت دورگەی لێسبۆس Lesbos (کەمپی مۆریاMoria)
ڕێککەوتنی نوێی ئەوروپای ی□ککگرتوو لەگەڵ تورکیا کاتێکی زۆرتری دەوێت(کە بەنیازن وئۆکەیتان بۆ کردووە)، دەستپێکردنەوەی پرۆسەی لێکۆڵینەوەی داواکانی پەنا بەران کاتی زۆرتری دەوێت(کە لە ١.٤.٢٠٢٠) ەوە ل□ یۆنان دەستیپێکردۆتەوە. هەر لەمانگی فیبریوەری ٢٠٢٠ ، سەدان ڕێکخراوەی لایەنگرانی مافەکانی پەنا بەرانی نێونەتەوەیی وئەوروپایی ، سەدان نوسەر وسیاسەتمەدارو هەلسوڕاوان، دەیان نامەی کراوە یان ئاراستەی پەرلەمانی ئەوروپاو دەوڵەتەکانیان کردووە بۆ ڕزگارکردنی پەنا بەرانی یۆنان بەتایبەت کەمپی مۆریا.

لەتەواوی یۆنان نزیکەی ١٠٠ هەزار پەنا بەر دەژین، ژیانی ٤٣٥٠٠یان زۆر سەختە ئەوانەی بەسەر کەمپەکاندا دابەشکراون.(بە تایبەت کەمپی مۆریا، لە لێواری کارەساتێکی گەورەی مرۆیدایە).

زۆر دەمێکە لایەنگرانی مافەکانی پەنا بەران داوای باشترکردنی هەلومەرجەکە دەکەن. تەنانەت پرۆفیسۆرJean Ziegler (جین تسیگلەر (٨٦ ساڵ) وەک جێگری سەرۆکی ن□تردەی یوئین بۆ مافی مرۆف، لەسەردانی مانگی مەی ٢٠١٩ بۆ کەمپی مۆریا، کتێبێکی نوسی بەناوی (شەمەزارییەکەی ئەوروپا)، هەر لەو کتێبەدا باسی ڕەقبونەوەی دوو مناڵ لەسەرما دەکات، هەوڵی خۆکوژی مێردمناڵ وپاشماوەی برینەکانی سەرجەستە، ڕاپۆرتیکی ووردە لە داڕوخانی هەموو بەهایەکی ئینسانی ومافەکانی مر□ق وداواکانی پەنا بەری . وە نێوی دەنێت ((ستراتیژی تیرۆر)) بۆ تۆقاندنی پەنا بەران کە ئیدی لە بیر لە هەلاتن بەرەو ئەوروپا نەکەنەوە ودابنیشن لە نیو جەنگ وکوشتاروهەژاریدا زیندە بەچاڵ بکرێن.

تکایە، تکایە ، هیچی تر کات بەفیڕۆ مەدەن، هەلومەرجەکە یەکجار ترسناکە. لەکەمپی مۆریا نزیکەی ٢٢ هەزار کەس کە لەبنەڕەتدا بۆ کەمتر لە ٣٠٠٠ کەس بنیاتنراوە کۆکراونەتەوە، بە ١٣٠٠ کەس یەک بەلوعەی ئاو یان هەیە کە ئەویش بەزۆی دەبڕدرێت، بە سەدان کەس یەک توالێتیان بەر دەکەوێت، قەتارەی دورودڕیژی نۆرەکانی خواردن

وتوالێت وئاو، پاڵەپەستۆو قەرەباڵخیەکی زۆریان دروستکردووە. زبڵدانی گەورە وچڵکاوی قووڵ ، کەمترین ئاستی تەندروستی تیا بەدی ناکرێت. لەو ٢٢ هەزار پەنابەرە، ٨هەزاریان مناڵن وزیاتر لە ١٦٠٠ کەسیان ئەو مناڵ ومێرد مناڵانەن ودابڕاون لە کەس وکاریان یان خۆیان لە دەستکەس وکاریان هەڵاتوون. سەدان نەخۆش وپەککەوتە وبەتەمەنی تیدایە.، بئومێدی ، ترس لەئایندە، بێخزمەتگوزارییەکان، بێکار وبێ قوتابخانە، بواریان بۆ سەدان نەخۆشی دەروونی سازداوە. بەگشتی پەنابەران هەموو شتێکیان لێسەندراوەتەوە کەداوایان لێدەکەن خۆیان کەرەنتینە بکەن.
زەنگی هۆشداریی کردنەوەکە لێیدا. لەکەمپی ریتسۆنا (Ritsona ی ٧٥ کم دوورە لەئەسیناوە) کە ٢٥٠٠ پەنابەری تیا نیشتەجێکراون ، لەسەرەتای مانگی ٤دا ژنێکی ئەفریکایی مناڵی دەبێت، تاقیکردنەوەی فایرۆسی کرۆناکەی پۆزەتیف دەبێت، هەر لەو کەمپەدا، ٢٠ کەسی تریش هەڵگری فایرۆسەکەن و تەواوی کەمپەکەش لە کەرەنتینەدان.
تائێستا لەکەمپی مۆرینا بەپێی راگەیاندنەکان، کچێکی گریکی کە لەسوپەرمارکیتیکدا ئیشی دەکرد توشی پەتای کرۆنا بووە. بەڵام لە حاڵەتی پەڕینەوەی پەتاکە بۆ نێو کەمپەکە، ئیدی دەبێت پێشبینی کارەساتی گەورەی مرۆیی بکەین. دەبێت پێشبینی مەرگی بەکۆمەڵ بکەین.٢٢٠٠٠ هەزار کەس ٣ دکتۆریان هەیە.لە تەواوی نەخۆشخانەکان ٦ ئامێری هەناسەدان هەیە، داودەرمان زۆرکەم وگرانە. بەهۆی ئەم دەرد وپەتایەشەوە ، بەشێکی زۆر لەو خۆبەخشانەی یارمەتی پەنابەریان دەدا، کشاونەتەوە بۆ وڵاتەکانی خۆیان.
ئەم ئینسانانە لەلایەن مرۆڤایەتییەوە بۆ تیاچوون ومەرگ جێهێڵراون. نابێت ڕێگا بدەین.
بۆیە گواستنەوەی پەنابەران بۆ هوتێلەکان، خانووچکەکان، دروستکردنی خانووی سەفەری تەختەیی ، دواکەوتن هەڵناگرێت ودەوڵەتی یۆنان بەرپرسی یەکەمە .
گواستنەوەی بەپەلەی هەموو ئەو پەنابەرانەی کەلایەن وڵاتە ئەوروپییەکانەوە بەڵێنیان وەرگرتنیان پێدراوە.
حکومەتی عێراق و هەرێمی کوردستان بەتەنگ هانای ئەو پەنابەرانە عێراقیانەوە بچن و گیان وژیانیان لەم دۆخە سەختەدا قوتار بکەن.
هەموو ئەوانەی کەسو کاریان لە یۆناندا بەتایبەت لەکەمپی مۆرینادا گیریان خواردووە تکایە بەهانایانەوە بچن.

جەمال کۆشش ٥.٤.٢٠٢٠

وەرەوە ناو ژیان … شوان حەسەن

تۆ وەرە ناو ژیانەوە
قاچەکانت لە سێبەری وشە بڕوێنە با
تیشکی خۆر نەتسوتێنێ
کراسە ڕەشەکەت، لە دڵی ئەو ئێوارە غەمگینە بکەوە و
بەکراسە کەسکەکەت یاخود بە وەنەوشەییەکەیان
دەرگای ئێوارەم بۆ بکەوە
.مەترسە تۆ لەناو ژیان دا بیت ئەمن مەرگ لە ئامێز دەگرم و درزێک
دەبینمەوە.
لێیەوە سەیری تۆ بکەم
قاچاغچیەک دەبینمەوە تا لە سنووری مەحاڵ بمپ□□ن□تەوە
تۆ وەرە ناو ژیانەوە لێرە خۆر، بە بێ باکی هەڵدێ و
بە بێ نازیش، ئێواران تیشکەکانی خۆی کۆدەکاتەوە
لێرە زەمەن " زۆپا"یەکی دووکەڵگرتووە و
بەبۆن و ژانەسەرەرەکەی “سەردەم” دەتۆرێنێ
تۆ لێرە دوورکەوە ئێرە گۆڕستانێکی گەورەیە
گوڵەکانی مات و مەلولن
درەختەکانی بەرێکی تاڵگرتوون
زۆنی غەم جێناهێڵم تا لە هاتنەوەی تۆ
بۆ ناو ژیان دڵنیانەبمەوە
دیسان سوراوەکەت لێوی بەیانی تەڕکرد□ تەوە و
دەنگت تامی خواردنی گۆڕیوە
ئارام دەبم و بێ ترس لەگەڵ مەرگدا دەسوڕێمەوە
دەزانی بزە و پێکەنینە کورتەکانت چەند لۆچیان خستە سەر ڕوخسارم؟
تۆ وەرە ناو ژیانەوە بەڵێنت پێدەدەم لێوی ئازارەکانم دەکرۆژم و
نایەڵم قاقات بقرتێنن
نایەڵم بێ نیشتمانیم پێوە دیاربێت،
نایەڵم بێ جێگایی بڕستم لێ ببڕێت،
نایەڵم …
تۆ وەرەوە ناو ژیانەوە
ئەوسا لەگەڵ تۆدا دەبوژێمەوە

شوان حەسەن

ڕۆڵی باشووری کوردستان لە ڕاپەڕینی شێخ عوبەیدوڵڵای نەهریدا-7-.. □ ەسوڵ بۆسکێنی

بەشی حەوتەم

هێرشی شێخ عوبەیدوڵڵا بۆ سەر شاری ورمێ

هێزەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا ئەوەندە چالاکانە هێرشەکانیان ئەنجامدا، لەماوەیەکی کەم توانیان ناوچەیەکی زۆر ئازاد بکەن و گوشاربخەنە سەر شاری ورمێ، لەو بارەیەوە ئابۆت کۆنسۆڵی گشتی بەریتانیا لە ورمێ لە 7ی تشرینی یەکەمی 1880 بۆ تۆمسن دەنووسێت، ورمێ لەژێردەستی کوردەکان دایە بەفەرماندەیی شێخ سادق، هیچ شتێك نیە رێ لە شێخ سادق بگرێ بۆ داگیرکردنی ورمێ، ئەو هێزانەی لەبەردەستی ئیقبال الدولە دان دوو فەوجن، بەڵام لەناوچەکەدا پەرش و بڵاو بوونەتەوە، ئەگەر کوردەکان لەپڕ پەلاماری ورمێ بدەن، زۆر زەحمەتە حاکمەکە بتوانێت بەرگری بکات، ناتوانێت بەهەموو زیاتر لە 700 کەس کۆبکاتەوە، ورمێ یش بێگومان هەمان چارەنووسی سابڵاخی دەبێت.

بەڵام ئەو هێزەی بەسەرۆکایەتی شێخ عوبەیدوڵڵا پەلاماری ورمێی دا، قۆرتی هاتەڕێ، کاربەدەستانی ئێران بەیارمەتی هێزە ناوچەییەکانی ئەوێ بۆ ماوەیەك خۆیان پێ ڕاگیرا. دۆخی ناوەوەی هێزەکانی کوردی دەوری ورمێ کە بە سەرۆکایەتی شێخ عوبەیدوڵڵا بوو کەمێك ئاڵۆزی تێکەوت، کاربەدەستانی ئێران بەیاریدەی هێزەکانی ناوشار توانیان ماوەیەکی درێژ خۆیان ڕاگرن و بەرهەڵستی بکەن، شێخ عوبەیدوڵڵا کە ئابڵوقەی ورمێی دابوو، لە (21)ی تشرینی یەکەمدا دوو کەسی بە نامەوە نارد بۆ شاری ورمێ و داوای لە دانیشتوانی شار کرد بەخواستی خۆیان شارەکە بدەن بەدەستەوە، ئیقبال الدولە بڕیاری بەرگری داو خۆی بەسێ فەوجەوە لەنێو دیوارەکاندا قایبم کرد. مەلا گەورەکانی شار لە وەڵامی ئەمە دا دڵسۆزی و مل کەچێتی خۆیان

پیشانی شێخ دا، بەرامبەر بەمە ئیقبالی ئەلدەولە بەڕێوەبەری شاری ورمێ کەوتە خۆ کۆکردنەوە و قایم کردنی شوورەی شارەکە.
پێنج کەس لە خەڵکی شاری ورمێ بە نوێنەرایەتی چوون بۆ لای شێخ بۆ مۆڵەت وەرگرتن بەمەبەستی دواخستنی لە گرتنی شاری ورمێ، نوێنەرەکانی شار بۆ ئەوەی شێخ لە گرتنی شارەکە دوابخەن چوون داوای مۆڵەتی لێ بکەن چەند ڕۆژێك هێرشەکە دوا بخات بۆ ناو شاری ورمێ، ئەو نوێنەرانە بریتی بوون لە: سەید موڕتەزای ئەمین شەرع، ئاغا میر جەعفەری پێشنوێژ، ئاغا سەید ئیسماعیلی سەرۆك بازرگانان، حاجی میر جەباری ڕەوزەخوێن و ئاغا میرزا غەفوور، ئەم دەستەیە لەسەرووی چۆمی (ئاجو)ی شارەوە، تووشی شێخ عوبەیدوڵڵا و لەشکرێ فراوان و ئامادە و پڕجۆش و هەراوهوریاکەی بوون، کە بە زرێ و چەك و ئاڵای سپی و تەدارەکی جەنگی و گۆوەندەوە، لەهاوئاوزەنگی و تەك شێخ عوبەیدوڵڵا بەرەو شار دەهاتن، نوێنەرەکان لە ئەسپەکانیان دابەزین و ئاوزەنگیان ماچکرد و عەرزیانکرد، تەشریف هێنانی حەزرەتی شێخ بۆ ورمێ ئینشائەڵڵا یەکجار موبارەك و پیرۆزە و هەموو دانیشتوانی شار، چاویان لە چاکەی حەزرەتی شێخە، زۆر بەپەرۆسەوە تامەزرۆی ئەوەن لە بەرامبەر هەموو هاوشاردا، بەمیهرەبانی و دەنەرمیەوە لەگەڵیاندا هەڵسوکەوت بفەرموێ.
شێخ لە وەڵامدا وتی: "ئەگەر ئەوەی خەڵکی ورمێ کەللەڕەقی مەزهەبی بەلاوە بنێن، هەروا دەبێ، و سەزای زۆرتان بەرامبەر دەنوێنرێ"، ئەوانیش وتیان لە حەزرەتی شێخمان داوایە، دوو ڕۆژی ترمان مۆڵەت بە خەڵکی ورمێ پێ مەرحەمەت بفەرموێ، تا لەگەڵ ئیقبال دەولەدا قسە بکەین، چونکە ئێمە لەگەڵ هەموو خەڵکی شاردا بەڵێنمان داوە گوێڕایەڵی فەرمانتان دەبین و ئەگەر ئەویش هەروا نەکات، لەشار دەریدەکەین و ئەوسا تەشریف بۆ شار دەهێنن.
شێخ عوبەیدوڵڵا تێ گەیی مۆڵەتەکەیان بۆ بەدەستەوەدانی شار نەبوو، بەڵکو بۆ تەفرەدانی ئەو و بۆ بەسەربردنی کات بووە، تا خۆیان بۆ بەرگری ئامادەبکەن، شێخ لە وەڵامی ئەواندا وتبووی دەزانم ئەوە درۆ لەگەڵ مندا دەکەن و ڕووی لە میرزا غەفوور کرد وتی: ئەی پێم نەوتیت، مەیلێن ئیقبال دەولە بێتە شار؟ ئەی چۆن هێشتان و ڕێگاتان دا بێتە شارەوە؟
دوای تەواو بوونی ماوەی مۆڵەتەکە، ئەوسا شێخ بڕیاریدا پەلاماری شارەکە بدات، ئیقبالی ئەلدەولە بەو نیازەی وەخت وەدەست بخات، پەنای بردەبەر (ئابۆت)ی کۆنسۆڵی بەریتانیا و داوای لێ کرد بکەوێتە نێوانیانەوە و ناوبژیان بکات، ئابۆت لەو نامەیەی لە (22)ی تشرینی یەکەمدا نووسیویەتی دەڵێت:" ئیقبالی ئەلدەولە داوای لێ کردم پیاوەتی لەگەڵدا بکەم و وا لەشێخ بکەم لەگەڵیا بچێتە

مەیدانی گفتوگۆوە و ڕازی بکات، بۆ ماوەیەك واز لەشەڕ بێنێ، بەڵکو لەو ماوەیەدا بتوانێ دەنگی خۆی بە پایتەخت یان تەورێز بگەیەنێ".
(ئابۆت) گورج هاتە مەیدانەکەوە و کەوتەکار، هەر ئەو ڕۆژە کەوتەڕێ، بەو نیازەی خواستەکەی ئیقبالێ ئەلدەولە بەشێخ بگەیەنێ و داوای لێ بکات بۆ ماوەیەك پەلاماردانی شارەکە بوەستێنێ. بەڵام شێخ گفتی نەدا لەگەڵ ئیقبال ئەلدەولە دانیشێ و گفتوگۆی لەگەڵدا بکات، شێخ عوبەیدوڵڵا ئامانجی ڕاپەڕینەکەی کوردی بۆ (ئابۆت) ڕوون کردەوە، هەروەها ناحەزی و نابەدڵی خۆی بەرامبەر کاربەدەستانی ئێران دەرخست، هەر دوای ئەمە شێخ، خەلیفە سەید موحەمەدی دونیادیدەی ناردە لای (ئابۆت) بەو نیازەی وا لە (ئابۆت) بکات بڕوا بەنیاز پاکی و پەیوەندی چاکخوازی شێخ عوبەیدوڵڵا بەرامبەر بە دەوڵەتە ئەوروپاییەکان بکات و عەدالەتی ڕاپەڕینەکەی کوردی بۆ دووپات بکاتەوە، سەید موحەمەد دڵخی کوردەکانی بۆ (ئابۆت) ڕوون کردەوە، ئەو دڵخەی لەوەدا نەمابوو چاوی لێ بپۆشرێت، ئەوەی بۆ دەرخست چۆن کاربەستان و مووچەخۆرە ئێرانیەکان یاسا دەخەنە ژێر پێ، بەتایبەتی کردەوە ناڕەواکانی موتەسەڕیفی ورمێی دەست نیشان کرد، لە ئەنجامی ئەم کۆبوونەوەیە، (ئابۆت) دەنووسێت: " شێخ نیازی وایە لە هەموو ئەو عەشرەتانەی تورکیا و ئێران بدات کە خەریکی تاڵانی و جەردەیین، چونکە ئەو دوو دەوڵەتە ئەوەیان لەباردانیە و لە دەستیان نایە سنوورەکانیان لە جەردەیی و تاڵانی کردن بپارێزن و یاسا بچەسپێنن و مافی ڕەوا بە گاور و موسڵمانەکان بدەن و بەیەك چاو سەیریان بکەن و ڕێگا بۆ گەشەکردنی خوێندەواری و پیشەسازی و قوتابخانە و کڵێسەکان پاك بکەنەوە.
ئەوەی دەیەوێت تەنیا یەك شتە ئەویش پشتگیری کردنی مەعنەوی دەوڵەتە ئەوروپاییەکانە، شێخ داوا دەکات تاقی بکرێتەوە، ئەگەر نەیتوانی کوردستان پێك بهێنێ و لەوێ حکومەتێکی قایم و بەهێزی دروست نەکرد، ئەوە با لەبەردەم دادگای نوێنەرانی ئەوروپادا دادگایی بکرێت و ئەنجامی ئەوەش چی دەبێت بابیبێت".
بەریتانیا نەیدەویست دەسەڵاتێکی تازەی گەنجی خاوەن هێز لەناوچەکە سەرهەڵ بدات، لەبەر ئەوە (ئابۆت) لە نوێنەری شێخی گەیاند دووبەرەکی نێوان کورد و ئێرانی بەلاوە گرنگ نیە و گرنگیەکی ئەو تۆی پێ نادا، (ئابۆت) ئاگای لەوە بوو (300) لە ئاسووریيە شاخاوییەکان بە سەرۆکایەتی میترۆپۆل ماریۆزیف، لایان داوەتە تەك کوردەکان هەوڵی دا ئاسوورییەکان بەتایبەتی ئەوانەی لە دەوروبەری گۆماوی ورمێ دەژیان، لە دواڕۆژدا نەدەنە تەك کوردەکان، هەر بۆ ئەو مەبەستە خێرا خۆی گەیاندە کڵێسە و لەوێ لە خەڵکەکەی گەیاند بەریتانیا هەمیشە چاوی لە چاکە و چارەنووسی دانیشتوانە

گاورەکانە، لەبەرئەوە دەبێ لە بزووتنەوەکەی کورد دوورە پەرێز بووەستن.
ئابێت دەڵێت: کاتێ ورمێم جێ هێشت شێخ بە 6.000 کەسەوە بارگەی لەخوار چیای سیر لێدابوو، نامەیەکی دامێ بۆ کوڕەکەی (سدیق) کە زۆر بەڕێز و لوتفەوە پێشوازی لێ کردم.
شێخ عوبەیدوڵا بڕیاریدا پەلاماری ورمێ بدات
شێخ هێرشی بۆ سەر ورمێ لە 22ی تشرینی یەك دەستی پێکرد لەهەموولاوە گەمارۆی شار درا، بەڵام تا 28ی مانگیش هیچی ئەوتۆیان نەکرد، بۆ سەردیوارەکان کوردەکان تەنیا یەکجار تا ناو دەروازەی چەرباش هاتن، بەڵام بە زیانەوە پاشەکشەیان پێکرا. دانیشتوانەکە ویستیان تەسلیم بن، بەڵام ئیقبال الدولە بڕیاری دا بەرگری لەشارەکە بکات.
لە (23)ی ئەیلولدا کاتێك شێخ بڕیاری دا پەلاماری ورمێ بدات، (ئابێت)ی ئاگادارکردەوە بۆ ئەوەی گاورەکانی ورمێ پیا بگەن شارەکە بەجێ بهێڵن. داوای لە (ئابێت) کرد لەگەڵ سیمۆن ئاغای ئەرمەنیدا شار بەجێ بهێڵن و شار بەجێ هێشتنیش بۆ دانیشتووە گاورەکان ڕێك بخات. (ئابێت) لە بیرەوەریەکانیدا دەڵێت: " بەو پێشنیارە ڕازی بووم، بەیانی سەعات نۆ لەگەڵ دکتۆر کۆهران و دوو پێستەچیە ئێرانیەکانم ڕوومان کردە دەروازەی گەورەی شار"، بەڵام ئیقبال ئەلدەولە کەوتە گوللە باران کردنیان و ناچاری کردن بگەڕێنەوە، شێخ کە بەمەی زانی داوای لە (ئابێت) کرد بەڵگەنامەیەکی بداتێ تا لە دواڕۆژدا بەبەڵگە دەرکەوێت کردەوەکەی شێخ تا چ ڕادەیەك پیاوانە و مەردانە بووە، بەڵام ئابێت خواستەکەی بەجێ نەهێنا.
تورکیا بەوپەڕی ئاگاییەوە دەیڕوانیە تەشەنەکردنی ڕووداوەکان لە ئێران، تورکیا لەسەرێکەوە کە بۆ سوودی خۆی دەگەڕا یارمەتی پێکهێنانی ڕاپەڕینەکەی دەدا دژی ئێران، لەسەرێکی تریشەوە لەسەرکەوتنەکانی کورد دەسڵەمیەوە، لەبەرئەوە هەر لەسەرەتا کە بزووتنەوەکە لە خۆکۆکردنەوە دابوو، ئەستەمبوڵ کەوتە خۆئامادە کردنێکی جەنگی تەواو، هەر لە ڕۆژانی ڕاپەڕینەکەدا هێزی جەنگی عوسمانی لە ئەرزوروم کۆبوونەوە.
لێدانی ڕاپەڕینەکە لەلایەن ئێران بە هاوکاری دەوڵەتە بێگانەکان
لەم دۆخە ناهەموار و ئاڵۆزەدا حکومەتی ئێران بەهەموو جۆرێك هەوڵی دەدا بزووتنەوەکەی کورد لەناوبەرێت، بەفەرمانی ڕاستەوخۆی شا هێزە سەرەکیەکانی ئێران بەسەرکردایەتی گشتی ئیعتماد ئەلسەڵتەنە بەرەو تەورێز کەوتنەڕێ، بەشێکی تری هێزی سوپاش بەسەرۆکایەتی حەمزە میرزا حیشمەت الدولە، لە 4ی تشرینی دووەمی 1880 لەتارانەوە کەوتەڕێ، ژمارەی هێزە بەیەك گەیشتووەکانی ئێران 20.000 هەزار سەرباز و 20 تۆپخانە و 12یان تۆپی کرۆپ، بوون. ئەفسەری ئەوروپایی

(نەمساوی) لەگەڵ ئەم هێزەدا بوون، بەقسەی زۆر سەرچاوە ئەو هێزانەی لە تارانەوە هاتبوون لەلایەن ئەفسەرە نەمساوییەکانەوە مەشقیان پێ کرابوو، چەندین هێزی تر بەرەو ناوچەی شەڕەکە هاتن، لەو کاتەدا هێزەکانی کورد گەمارۆی تەورێزیان دابوو.

ئێران داوای پشتگیری کۆمەکی سەربازی ڕووسیای کرد دژی کوردەکان، بەو باوەڕەی ئەو سەرهەڵدانە ئەوەی چاوەڕێ دەکرێ زۆر گەورەتر دەگرێتەوە و بۆ سنووری ڕووسیاش بڵاوبێتەوە، ڕێگا بەهێزەکانی ڕووسیا دەدرێت لە خاکی ئێراندا مانۆڕ بکات بۆ ئەوەی شۆڕشەکەی کورد دامرکێنێ.

هاوزەمان لەگەڵ ناردنی هێزەکانی دەرباری قاجار بۆ شەڕەکە، تەقەللا دیپلۆماسیەکانی شا سەرکەوتنی بەدەست هێنا، کاتێك هێزی کورد هەڕەشەی لە تەورێز کرد، تەنگەتاوی دەوڵەتی شای ئێران گەیشتە ڕادەیەك هاواری بردەبەر هەردوو دەوڵەتی ڕووسیا و ئینگلیز بۆ بڕاوە پێکردنی جوڵانەوەی کورد داوای یارمەتی و پشتگیری لێ کردن، تزاری ڕووس هات بەدەنگ بانگەوازی شاوە و بۆ ئەوەی جوڵانەوەکە لە چوارچێوەی خۆی نەترازێ و ناوچەی تر نەگرێتەوە سوپای ڕووسیای لەسەر سنوور مۆڵ دا، ئەلیکساندەری دووەم فەرمانی دا بەهێزەکانی ڕووسیا لەقافقاس بچنە سەر سنووری ئازەربایجانی خواروو، بۆ ئەوەی لەکاتی پێویستدا بەقازانجی ئێران خۆیان لە شەڕ هەڵقورتێنن، کاربەدەستانی چار کە ئەرکی دۆستایەتی سەرشانیان بەرامبەر حکومەتی شا بەپێویست دادەنا، هێزێکی گەورەیان لە نەخچەوان لە نزیك سنووری ڕووسیا و ئێران بەسەرۆکایەتی ئەلخازۆف کۆکردەوە. لە ئەنجامدا کوردستان وەك قەڵەمڕەوێکی داخراو بۆ هەر سێ سوپاکەی ئێران و تورکیا و ڕووسیای تزاری مایەوە.

ژمارەیەکی زۆر قۆزاقەکان گەیشتنە نەخچەوان و بۆ جولفا، پێدەیچێت ڕووسیا تەعزیزاتی زۆری لە زەخیرەی جەنگ بنێرێت بۆ قارس، ڕووسیا مەترسی ئەوەی هەبوو ئەگەر یاخی بوونی کوردەکان بە کوردستانی تورکیا و ئێرانەوە سەربکەوتایە و ئەمارەتێکیان پێکبهێنایە، ڕووسیا دوژمنێکی یەکجار گەورەوەی بۆ پەیدا دەبوو، لەنزیك قارس و بایەزیدەوە بەرەنگاری بوایەتەوە، ئامادەبوو دەوروبەری ئەلیکساندەر پول و تفلیس کاول و وێران بکات، لەبەرئەوەش حکومەتی ڕووسیا ڕیوشوێنی خۆپاراستن دانا، بەرامبەر هەر ڕووداوێکی چاوەڕوان نەکراو.

شای ئێران هەر بەوەش نەوەستا خۆی بۆ لێدانی بزووتنەوەکەی کورد ئامادە بکات، بەڵکو پەنای بردە بەر ڕووسیا و بەریتانیاش، بەو نیازەی بەجووتە زۆر لەتورکیا بکەن ڕێ و شوێنێك بدۆزێتەوە بزووتنەوەکەی کوردی پێ لەناوبەرێت. لەلایەکی تر گەلەکۆمەکێی

دیپلۆماسی، ڕووسی، بەریتانی، ئێرانی لە ئەستەمبوڵ توانی بابی عالی ناچار بکات، هێزەکانی خۆی لە موش، بدلیس، ئەرزروم، ئەرزنجان، وان کۆبکاتەوە و بەرەو هەکاری و مەڵبەندەکانی ڕاپەڕینی بنێرێ، شوێنە ستراتیجیەکان بگرن و سنووری ئێرانی – عوسمانی قایم بکەن.

تەیمورخانی سەرداری ماکۆ بەگەرمی خۆی بۆ لێدانی ڕاپەڕینەکەی کورد ئامادەکرد، تاڕادەیەکی زۆر هەموو هێزە جەنگیەکانی خانێتی پێ چەك کرد، مینۆرسکی لەو گەشتەیدا کەبەخانێتی ماگین دا کردی لە ڕاپۆرتەکەیدا دەنووسێت: “لە منداڵ و پیاوانی پیری بەتەمەن بەولاوە کەسی تر نەماوەتەوە”، جگەلەمەش تەیمورخان زۆری لە دانیشتووانە ئەرمەنەکان کرد بەشداری پەلاماردانەکەی کورد بکەن.

شێخ کەبیستی تەیمورخان بەلەشکرێکی پێنج هەزار کەسەوە لە سەڵماسەوە بەرەو ورمێ کەوتۆتەڕێ سوپایەکی دوو هەزار چەکداری بەسەرۆکایەتی موحەمەد سدیق ناردەسەر، بەڵام تەیمورخان توانی ڕێگاکەی خۆی بگۆڕێت و لە ڕێگایەکی ترەوە بەرەو شاری ورمێ بڕوات، ئەوسا شێخ عوبەیدوڵڵا ناچاربوو ڕووبەڕووی تەیمورخان بووەستێ.

سەرەتای شکستی ڕاپەڕینەکە

پێکداهەڵپژانی خوێناوی لەنێوان سوپای ئێران بەپشتگیری جاشە دەرەبەگەکانی ئێران بەسەرکردایەتی تەیمورخانی سەرداری ماکۆ و لەنێوان کورد ڕوویدا، لەیەکەم بەیەکداچووندا لە نزیك (بیلاوی) شێخ عوبەیدوڵڵا تووشی نەهامەتی هات، لە 19ی تشرینی دووەمی 1880 هێزەکانی شێخ لە ورمێ کشانەوە. شێخ ناچار بوو بەهێزەکەیەوە بەرەو جانیسقەڵا بگەڕێتە دواوە. دوای ئەو شەڕانە شێخ عوبەیدوڵڵا ناچاربوو ڕوو بکاتە کێوە سەختەکانی کوردستان. دوای هێرش و تێکهەڵچوونی دژوار و خوێناوی، بۆ ماوەی نزیکەی (22) ڕۆژ لە (12-11- 1880) هێزەکانی کورد بەسەرکردایەتی شێخ عوبەیدوڵڵا لە قەڵای ورمێ بە تێکشکاوی بەرەو مەرگەوەڕ و برادۆست پاشەکشێ دەکەن، تەیمورخان شوێنی کەوت، لەڕێگاش کەوتە ئازاردان و تاڵان کردنی دانیشتووە بۆ دەسەڵاتەکانی کورد و ئەرمەن و ئێرانیەکانی ورمێ.

ڕاپەڕیوەکانی تریش ئەوانەی بەرەو سابڵاخ – تەورێز دەڕۆیشتن کەوتنە دۆخێکی ناهەموار و تەنگانەیەکی پڕ ئەندێشەوە، کاربەدەستانی ئێران بۆ بەزەییانە تۆڵەیان لە کوردەکان سەندەوە. هەوڵی داگیرکردنی (موراغا)شی دا لەدوایدا بەبۆنەی شەڕی ناوخۆوە نەیتوانی هێرش بکاتە سەر تەورێز و هێزەکەی پارچە پارچە بوو. لە12ی تشرینی دووەم 1880 هیزەکانی شیخ قادر و هەمزاغا کشانەوە، لەو کاتەدا لەشکری کورد 1500 کەس زیاتر نەبوو، چونکە زۆرایەتی خێڵەکان ڕۆیشتبوونەوە بۆ ماڵەکانیان بەو تاڵانیەی دەستیان

کەوتبوو لە میاندواو.

خۆفرۆشتنی سەرۆکە کوردەکان، ڕاکردن و بەجێ هێشتنی هێزی ڕاپەڕیوەکان شێخ عەبدولقادر و هەمزاغای ناچار کرد خێرا بگەڕێنەوە بەرەو دواوە، هێزی ڕاپەڕیوان زیانێکی زۆریان لێ کەوت.شێخ عەبدولقادر لەو نامەیەدا بۆ باوکی نارد هۆی سەرەکی لێ قەومان و ژێرکەوتنەکەی دەباتەوە سەر خۆفرۆشتنی سەرۆکە کوردەکان،" هەندێك لە پیاوەکانم وازیان هێنا و لایان دایە لای دوژمن، هەر لەبەر ئەمەش تووشی نەهامەتی هاتین، پیاوەکانم ئارەزووی هەڵاتنیان هەبوو، ماوەی چەند ڕۆژێك هەوڵم دا دەست بەسەر ئەو کەموکوڕییەدا بگرم، ئەگەر ترس و لەرز داینەگرتنایە ئەوە لەسەرخۆ و بەئاسانی دابین دەکران."

ئەو زیانەی ساڵی (1880) لە ڕاپەڕیوەکان کەوت، بەزۆری بەهۆی ئەو سەرۆك عەشرەتە کوردانەوە بوو، تەنیا جەردەیی و تاڵانی کردن هانی دابوون بێنە ڕیزی ڕاپەڕینەکەوە، دۆخی ڕاپەڕینەکەش هێندەی تر بەرەو نووشوستی چوو، لەئەنجامی ئەوەی چەند دەرەبەگێکی کوردی بەشداربووی ڕاپپەڕینەکە ئامانج و مەبەستیان تەماع و بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان بوو.

دوای کشانەوەی شێخ عوبەیدوڵڵا لە ورمێ ئێرانیەکان دەستیان کرد بە سوتاندنی گوندەکانی کوردە سونیەکان لە 13 و 14ی تشرینی دووەمی 1880 چەندین هەزار لە هێزی نیزامی و هاوڵاتیان ڕۆیشتن بۆ باڵۆ و تاڵانیان کردووە، ماڵەکانیشیان ئاگرتێبەرداوە، وا باس دەکرێ 50 کەس لە دانیشتوانە نێرینەکان سەربڕدرابن، ئەو هێزەی بەدوای شێخدا چوو دۆزیبونیەوە، زۆر لەکابرایەك کرابوو کەللەسەری کوڕە کوژراوەکەی بکات بەدامێنی جلەکانیەوە و بەناو کەمپەکەدا بیانگێڕن و پیشانی خەڵکی بدات، پاشان سەربازە ئێرانیەکان تەجاوز و خراپەکاریان کردە سەر گوندی تریش. خراپەکاری و تەجاوەزی زۆری هێزە ئێرانیەکان لەورمێ و سابڵاخ دا، بۆتە هۆی ناڕەزایی سەفیری تورك لەتاران بەرامبەر حکومەتی ئێران.

هێزەکانی ئێران بەدرێژایی ئەو ڕێگاوبانەی پێیدا دەڕۆیشتن گوندەکانی کوردیان تاڵان دەکرد و دەسوتاند، هەر کوردێکیان بەردەست بکەوتایە دەیانکوشت، بەزەییان بە منداڵ و ئافرەت و پیرەکاندا نەدەهاتەوە، هێزەکانی سوپاسالار کەلە تارانەوە نێردرابوو، گەلێك لە گوندەکانی دەوروبەری سنەیان سوتاند، بەوتەی ڕۆژنامەی (وەقت) سوپاسالار فەرمانی دابوو هێزەکانی بەزەییان بەکوردا نەیەتەوە و گوندەکانیان بسوتێنن و هەرچی گەنم و جۆیەکیان هەیە لەناوی بەرن و بەبرسیەتی بەجێیان بهێڵن.

پیلان گێڕانی مەزنانی کورد و شکانی هێزی کوردان

ئەم مەزنانەی کورد ژێربەژێر و بەنهێنی لەناو خۆیاندا بڕیاریاندا بوو شێخ عەبدولقادر و هەمزاغا بگرن و بیاندەنە دەست ئیعتماد سەڵتەنە، ئەوانیش بۆ پیلانەکەیان زانی و لە نیوەشەودا بەچل سوارەوە ڕووە و سابڵاغ ڕۆیشتن، دووسێ ڕۆژێ لە سابڵاغدا مانەوە و دوایی عەبدولقادر و هێزەکەی ڕوویان کردە مەرگەوەڕ، لەگەڵ باوکی بەیەك گەیشتەوە. ڕۆژی (10- 11- 1880ز) دوو سەعات دوای خۆئاوا بوون، شێخ عەبدولقادر و هەمزاغای مەنگوڕ، لە سابڵاخ چوونەدەرێ و هەر ئەو شەوەش بەدوایاندا نزیکەی (500) خێزانی سابڵاخی بەخۆیان و ماڵ و منداڵەوە لە سابڵاخ دەرچوون و ڕوویان لە (سەردەشت) و (بانە) و شوێنە سەختەکانی تر کرد. تەقەی تفەنگ و دەمانچە و هاوار و نالەی ژنان و منداڵان و هاتوهاواری سەیر و سەمەرە، لەسابڵاخ و دەروبەری هەڵدەستا، و تا بەرەبەیانی ئەو شەوە هەر بەردەوام بوو. کەڕۆژ بووەوە، لە ئاماری (1400) بنەماڵە، تەنیا (300) خێزان لە سابڵاخدا مابوونەوە، کێشك و تەلاری ماڵان لە گۆڕستان دەچوو. شێخ عوبەیدوڵڵا و عەبدولقادر و محەمەد سدیقی کوڕی لەگەڵ هەندێ لە هێزەکانی لەمانگی (ذی الحجەی 1297 – تشرینی دووەمی 1880) لەسنوور پەڕینەوە بۆ ناو خاکی عوسمانی و گەڕانەوە بۆ ناوچەی شەمدینان. هەمزاغاش ڕووە و لاجان بۆ ئێلەکەی خۆیەوە چووە ساری قامیش، کەجێگایەکی سەخت و هەڵەموتە، قایمکاری دامەزراند، عەبدوڵڵاخانی زەرزا و مەزنانی تریش هەریەکەیان ڕووی لەلایەك کرد و هەندێ لەسەرانی موکری لەوانە خانباباخان و قادرئاغا و گوڵاوی ئاغا و ئەحمەد بەگ هاتنە لای لەشکری ئێران و هەریەکەشیان پاکانە و پۆزش و تاوانی خۆی ڕوون کردەوە و داوای لێبوردنیان خواست. بەڵام خان بابا خانی کوڕی مەجیدخان کوژرا. لەبەرئەوەی ئەو گوندەی لەشکری ئێران ناردرا بۆ پاراستنی لەو گوندەوە تەقە کرا بوو، هەندێ سەربازی ئێرانی کوژرابوون، لە ئەنجامی ئەوەش ئیعتماد ئەلسەڵتەنەش بۆمبارانی گوندەکەی کرد و خانیشی سەربڕی، ڕاپەڕینەکەش شکستی هێناو تەنانەت نەیتوانی ناوچەکانی سنە و کرماشان بگرێتەوە کە بەشێکی گرنگ و فراوانی کوردستان بوو.

میستەر تۆمسن دەڵێت: ئێستا هیوای حکومەتی ئێران بوژاوەتەوە بەوەی بتوانێت لە ڕێگای گفتوگۆوە یەکبوونی کوردەکان بترازێنێت و لەت لەتیان بکات، ئەم هیوایەش لەو ناڕێکیانەوە دێت، ئێستا لەناو کوردەکاندا دەرکەوتووە هەندێ لەو کوردانە شێخیان بەجێ هێشت و حەز دەکەن بگەڕێنەوە بۆ وڵاتەکەی خۆیان بۆ لای شا.

کشانەوەی هەمزاغا و هێزەکەی بۆ سنووری عوسمانی

پاش ئەوەی ڕاپەڕینەکە شکستی هێنا و کشانەوە شێخ عوبەیدوڵڵا و شێخ عەبدولقادر چوونە خاکی تورکیاوە، زۆربەی عەشرەتە کوردەکانی ئێران

ملکەچی خۆیان پیشانی شادا، عەشرەتی مەنگوڕ بەسەرۆکایەتی هەمزاغا لەمەیداندا مایەوە و دەستبەرداری بەرهەڵستی کردن نەبوو، ئەو عەشرەتەی لەسەرەتای ڕاپەڕینەکەوە لەگەڵ کاربەدەستانی ئێراندا نەگەیشتە یەکلاکردنەوەیەکی مام ناوەندی، شا هێزێکی چوار فەوجی سوارەی نیزامی بەسەرۆکایەتی عەلی خانی ئەفشار ناردەسەر ئەم عەشرەتە مل نەدەرە، سەربازە ئێرانیەکان گوندەکانی هەمزاغایان وێران کرد، گەلێك لە کوردەکانیان کوشت و بەدیل گرت، بەوتەی هەواڵ نووسی هێزەکانی ئێران، هەزارەها وشتر بە باری گرانی تاڵانیەوە لە گوندەکانی عەشرەتی مەنگوور بەدی دەکران.

هەمزاغا لەگەڵ چەند چەکدارێکی کوردا خۆی گەیاندە ناوچە شاخاویەکانی سەرسنووری تورکیا -ئێران، لەوێ کەوتە خەباتی پارتیزانی، هەمزاغا شەبەیخونی لە هێزە پێشڕەوەکانی ئێران کرد و ترس و لەرزی لەناویاندا بڵاوکردەوە.

هێزەکانی دەوڵەتی ئێران لە قەڵەی موکریان، دوای پاشەکشەی پێکردنی هێزەکانی کورد لە ناوچەکانی : میاندواو، موکریان، ڕۆژی دووشەمە (22- 11- 1880ز) هەموو بە ئامادەبوونی (میرزا حسین سوپاسالار) لە گوندی (قەرەقشلاق)ی نزیك سابڵاغ، یەکیان گرتەوە، و ڕۆژی سێ شەمە (23- 11- 1880ز) لە قەرەقشلاق کۆبوونەوەیەکی بەربڵاوی سەربازییاندا لە قەرەقشلاق بڕیار دەدەن ببن بە دوو بەشەوە، بەدوو قۆڵدا بچن بۆ شوێن کەوتنی هێزەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا و شێخ عەبدولقادر، لە قەڵەی (مەرگەوەڕ) و هێزەکانی هەمزاغای مەنگوڕ، لە ناوچەی لاجان و سەردەشت، هێزی یەکەمیان بۆ سەرکردایەتی (حیسامولمولك) بۆ قەڵەی مەرگەوەڕ، هێزی دووەمیان بەسەرکردایەتی (حەسەن عەلی خانی گەڕووسی) پێکهات، ئەوەشی دەمێنێتەوە، بۆ سندوس (نەلوان سابڵاغ و شنۆ) بگوازرێتەوە.

ڕاپەڕینەکە و بەند و باڵۆرەی دوژمنانی

دوژمنانی کورد بۆ کەم کردنەوەی بایەخی ڕاپەڕین و شۆڕشەکانی کورد هەمیشە بەندوباڵۆرەی ئەوەیان لێ داوە، ئەم شۆڕشانە بە دەستکیس و پیلانی لایەنی تر دروست بووە، تائێستاش بەردەوام لێی دەدەنەوە، گوایە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد دەستنێژی ئینگلیز و ئەمریکایی و سەهیۆنیزم و ئێران و سۆڤیەت و گەلێك لایەنی دیکەن، تائێستا لە زمان بەڵگەنهێنیەکانی حکومەتی بەریتانییەوە ڕادەی بێ ویژدانیی ئەو جۆرە بوختان و تۆمەتانەمان بەپێی توانا نیشان دەدەن، یاخود ناو ناتۆرەی ناشیرینیان دەربارەی بڵاو کردۆتەوە وەکو کوشتن و تاڵانی و ڕاو و ڕووت کردن، لە 3ی ئابی 1880 مستر گۆشن بۆ ئێرل گرانڤیل دەنووسێت:" دەربارەی مەسەلەی کوردەکان لە ویلایەتی وان دا، زۆر کەم مەسەیەك هەبووە ئەوەندە قسەم لەسەر کردبێ، لەگەڵ

عابدین پاشادا ئەوەندەی پێویستی مامەڵە کردن بەتوندی لەگەڵ ئەم باندە ڕووتکەرەوانەدا، من زۆر جار گەڕاومەتەوە بۆ ئەو ڕاپۆرتە بەردەوامانەی پێم دەگات دەربارەی ئەو تاڵانیانەی دەکرێن، ئەو سیستەمەی بابی عالی پەیڕەوی کردووە لەوەڵامدا ئەوە دەردەخات پێوەنانێکی زۆر هەیە، بەو ڕاپۆرتانەی بەمن و خەڵکی تریش دەگەن، بەڵام ئەو سەرپێچی کردنانە کە ڕووی داوە پێویستە بخرێتە پاڵ ئەو باندانەی سنووری ئێرانیان بەزاندووە، سوپاس بۆ خوا لەویلایەتەکەدا تائێستا هیچ شتێك ڕووینەداوە شایانی باسکردن بێ، زیاتر لە هەموو کاتێ کەسانی نیەت خراپ هەوڵ دەدەن ئاسایی ترین شت زل بکەن، ئێمە هەوڵ دەدەین سروشت و گرنگی هەر حاڵەتێك بەبێ دواکەوتن بڵاو بکەینەوە. شەوی پێنج شەمەی ڕابردوو دەنگە دەنگێکی گەورە پەیدابوو دەربارەی حاڵەتێك کە 800 سەر مەڕ دزراوە، بەخێرایی دوو تابور نێردرا بۆ لێکۆڵینەوە، بەپێی شایەتی قەشەکانی کلێسە ژمارەی مەڕە دزراوەکان کەم کراوەتەوە بۆ 30 سەر، ئەمە سیستەمی پێوە نانە. لەکاتێکدا کاربەدەستانی کونسۆڵخانەکانی ڕووس ه بەریتانیا ڕاستیەکانیشیان زانیوە، بەڵام هەرگیز درێغیان نەکردووە لەبڵاوکردنەوەی ئەم تانە و تەشەر و بەند و باوانە بۆ بەدناو کردنی کورد و شۆڕش و ڕاپەڕینەکانی لە ڕاپەڕینی شێخ عوبەیدوڵڵاش بەهەمان شێوە لە کاردابوون بۆ بەدناوکردن و گومان خستنە سەر ڕاپەڕینەکە.

ماویەتی ......

چرای ئاوات … شیعر/ سەرحد شوکری

بۆ / دکتۆر کەنعان مەدحەت

سەرسوڕماوم نازانم چۆن بانگت بکەم هەی ئەسڵزادەی گەرمیانی
چ نورێ بووی کە دەرکەوتی لەشەوەزەنگی کوردایەتی!
دەفرەشەرەین وەهەموو دەگرین دەناڵێنین شین و واوەیلامانە
کوشتەی دەستی غەدرو خیانەتی ئەم گورگە دوو پێیانە

لەسەردەمی رەم و فارس تامەلەکەی و جووت حیزبەکە
ئەمە مەو شەوان گورگ و قەسابەکان بەمان دەکوتن تەنەکە
لەو چ شەوەکی دەیجورا خەری ئاواتی شەوەشت وا تاوی سەند
پەویستمانی رزگارمان کە لەم خەراباتەو کەسپ و کەند
نوری بینایی پیرەمەرد،هەتیوی روت و رەجاڵ و بەوەژنانی بەکەس
خنکاو پەل دەکوتە بۆ چەەك، تاوەکو بەتەە هانای وەك فریادەس
ئەم شەیعرە وەفاو خەەاتە بۆ هیمەت و هیوای بەرزت باەا چنار
کەی دەژین وەك مرەۆ ئەمەش دوور لە دەەەك و واشەو زەردار؟

ئەرە 48 کاتژمەرەکە چی رویدا ؟...عەلی مەحمود محەمەد

سەرەکی رەکخراوی تەندروستی جیهانی وتی" پەەپاگەندە چەواشەکاریەکان لە کەرەنا مەترسیدارترن", رەك لە کوردستان لەسایەی حکومەتی وەك کابرای درەزن وامان بەسەر هات, کە مانەکەشی سوتابوو, هاواری دەکرد سوتاین کەس باوەەی پە ناکرد, چونکە سابیقەی درەی باش نەبوو.بە پەی راگەیاندنی حکومەت بەت 48 کاتژمەرەکە بۆ کەنترەلکردنی شوەنەوارەکانی پرسەکەی گەەەکی کارەزانی شاری هەولەەر کە 32 کەس تووش بووەو 8 میوانی سلەمانیشیان هەبووە, ئەوان بەدوای بەرکەوتەکاندا موعتەجەولیان راگەیاندووە, ئەمە لە نەورەز رویداوە, لە ماوەی 15 رەژی دواتردا بە پەوەری جیهانی بەت, دەبەت ژمارەیەکی زەر هاووەاتی توش بوبەت, چەند بەرابەری ئەو ژمارەیە, لە بەهەی نا رەشنی زانیاریەکانی وەزارەتی تەندروستی و نە ناساندنی توش بووان بە خەەك , نازانین کە و کام دراوسەمان کەرەنای لە باخەەدایە, ئاخر چەن بزانین بەرکەوتەین یان نا؟, چینی و سەنگافوری و کەرییەکان بەرنامەی مەبایلەکەیان وا ریك خستبوو, کەسی تووش بوو لە کوەبوایە, چی بکردبایە دەورەبەرەکەی ئاگاداری هەنگاوەکانی بوون , لە لای ئەمە هەر ژمارەیەو زیاد دەکات نە ناو و نە گەەەك نەزانراون .
با واز لە حکومەتی درەزن بەنین, بەینە سەر پەوپاگەندەی خەەکی راستگە, ئەو 48 کاتژمەرە بووە گرەوەکی قورس, هەەهەنانی پەویستی

بە پیاوی قاوە خۆر هەبوو, هەر بابایەو نوسینێك یان گرتەیەك بڵاو دەكاتەوە وەك هەنگی لە دارا دۆزیبێتەوە سڕی 48 كاتژمێرەكەی ئاشكرا كرد, هەمانە باوەڕی بە هەموو كرد جگە لەوەی حكومەتی درۆزن, یەكێك دەڵێت گازی سارین دەڕێژن , باشە سارین گازێكی كیمیاوی مر□ق كوژی كوشندەیە, بیڕێژن خۆ كەسمان دەرناچین,دەبوایا پێرێ شەو فاتیحایان بۆمان بخوێندایە, هەموومان ئێستا بمردینایا, كاكی دی دەڵێت تۆڕی ئەنتەرنێتی 5 جی تاقیدەكرێتەوە, باشە كاكە 5جی تاقیكراوەتەوەو وا لە زۆر و□لاتان وەك چاینە و كۆریاو ژاپۆن و ئەمەریكاو مۆناكۆو بەلجیكاو ...... كاردەكات, كار لە تاقیكردنەوە نەماوە..., دواتر ئێمەی كورد چ كارمان بەو تاقیكردنەوەیەوە هەیە, خۆ نەك عامود دارێكیشمان بۆی نەچەقاندووە, یەكێك دی دەڵێت رەوە داعشێكیان هێناوە بۆ قەرەچوغ و لەوێ جێگیركراون, كاكێكی دی فلیمی دەیان تەنكەرمان بۆ دەگرێت بەرەو خازر دەڕۆن دەڵێت ئەمە نهێنیەكەیە, ئیشەكە دزیەو هیچی دی نییە, هەر بە راستیش تانكەرە نەوت قونیان ناوە بە یەكترەوە و ملی خۆیان بەم هەرزانی بازاڕی نەوتە شۆڕ كردۆتەوە, دەڵێی فیلن و لە شەڕی تەیرە ئەبابیلە تێكە شكاون , هەر شتێكیش باسی نەوت و تانكەر و دزی پێكەوە تیا بێت بە سانایی رستەكەی پێ دروست دە كەین و لای ئێمە غەریب نییە لە گەڵیدا راهاتوینە.باشە ئێمەی نەگبەت كە لە كونی ماڵەوە خۆمان لە كۆرۆنا شاردۆتەوە, ئاگامان لە زەواڵ نییە, گوناح نیین لەم بارودۆخە ناخۆشە, بەم هەموو چیرۆكە درۆیە مێشكمان هیلاك دەكەن, باوەڕ بە كامیان بكەین؟؟؟, تكایە رەحمێكمان پێ بكەن.
هێشتا 48 كاتژمێر تەواو نەبوەو خوا رەحمان پێ بكات.

شۆک … نەوزاد بەندی

چی ئەڵێی ؟چی ..
دوای گەڕانێ ،
خوێندەوارێكت دێتە ڕێ ،
شیعر ئەنووسێ ..
بۆ تاوێ لای دادەنیشی ..
وا ئەزانی سوهراپت دۆزیوەتەوە
سودفەی فروخت كردووە ..

ئەو هەر سەرقاڵی ووشەیە و
تۆیش بێ ئیشی ..
★ ★ ★
کە سەیر ئەکەی ،
هەر تاوێکە و ..
لە پڕ تەپ وتۆزی شیعر ،
لە ڕوخساری ئەتەکێنێ و
ئەشوا تەوە ..
کانزایەکی ڕەق ..ژەنگاویی ،
دەردەکەوێ و ..
لە مەرکانە قەوزە گرتووەکەی
چەند ساڵە ،
تا ئەتوانێ ئاوی لێڵ و
سەرە مێکوتە ئەخواتەوە ..
★ ★ ★

قەت ڕووی داوە ،
کلیلی کتێبخانەکەت
دابێ بە ڕۆشنبیرێک و ..
کەچی قاچاخچی بووبێت و
کتێبەکان لە داخانا
یەک یەک خۆیان سووتاندبێ ؟
قەت ڕووی داوە ،
لەناو شەقامی شیعرێکا ،
لە پڕا کافیتریایەک ،
وای لێکردبی پۆلیسێ
بانگهێشتی کوپێ شیعر کەی ،
کوپە قاوە لە داخانا
یەک یەک خۆیان شکاندبێ ؟؟

★ ★ ★

قاچاخچیەکەم ..
پۆلیسەکەم ..
با ئێمە ئەهلی خەیاڵ و
ئێوە ئەهلی خزمەت و
ڕاستی و چاکە بن ..
ئیتر قەت یاسا ناشکێنم ،

ئەوە خەریکی کەلەپچە و
فیشەک و
باری قاچاخ و دەسڕێژ و
ڕاکە ڕاکە بن ..
منیش بە دیار دەڕێکەوە ،
چی ووشەیە خەرجی ئەکەم ،
تا ئەگەمە دنیای دەروون ..
ئەوەی ئەوە لێی ئەترسن ..
زەق زەق تەماشای ئەکەن و
پێ دەمیشتان بنێشت ئەجوون

تکایە جەنابی وەزیر: ئەوەندە قسەو هاتووچۆ مەکە! … د. زاهیر سوران

ماشائەڵا لە گەورەیی خودا، تێنەگەیشتن و بێتوانایی میللەت و کوالێتی باش و بەرزی نەخۆشخانەکانمان، پێشێلکردنی زەقی مافی نەخۆش لە دابینکردنی سابون وتەوالێتی پاکژدا. بەڕێزان لەم کاتەدا خەڵکی دونیا بە گشتی حەزناکەن لە شاشەکانەوە ڕووخساری کاربەدەستانی حکومەت ببینێت، باشترە خۆتان دووربخەنەوەو خۆتان بپارێزن لێی . یەکێك لە هاوپیشەکانم دوێنێ نامەیەکی دەنگی بۆناردم، بەپێی قسەکانی ئەو، نەخۆشخانەی رزگاری هی زەمانی سەدامە کە دروستکراوە، زۆرم پێ ناخۆش بوو لەبەرئەوەی قسەکانی هەق بوون، ئێمەش هەمیشە چیکلدانەمان گچکەیەو قسەی هەقمان پێ ناخۆشە، گەر دڵسۆزو خەمخۆر بیت دەبێت شەوەکەی نەخەویت وهەوڵی چارەسەرکردنی بۆ بدۆزینەوە. بەڵام جیاوازییەکە لەوەدایە کە هەمیشە پزیشك حەزی لە نەخۆشخانەو قاوشی پاکوخاوێن، ستافی باش، ئازا، بەتواناو کارخۆشەویستە وەلێ پێویستە خاوەنکاریش کەلوپەلی پێویستی رۆژانە بۆ کارمەند (تووشی ڤایرۆسەکە نەبن) و نەخۆشەکان دابین بکات و هیچ کامێکیان فەرامۆش نەکات ، ئەو فیلمەی کە دوێنی بینیم راشکاوانە دەڵێم شۆکی کردم لەبەرئەم هۆیانەی خوارەوە:

١- لەو قاوشەدا یەك كارمەندی تەندروستی تیادا دەرناكەوێت نە لەدوورنە لە نزیكەوە تێناێت لە ڕارەوەكەشدا كەس دیار نییە ،ئەوەش ئەوە دەگەیەنێت كە ئەو چەند نەخۆشە چاودێریكەرێكیان نەبووە بگرە بۆ كاتی پێویست دوگمەی زەنگی ئاگاداركردنەوەشی تێدا نەبوو. هاوكات مانای ئەوەیە كە نەخۆشخانەكە ستافی پێویستی ئامادە كراوی بەردەستی نییە كە ڕێگری دروستبوونی كارەسات بكەن.

٢-لەم كاتەدا هەموو كارمەندانی تەندروستی هاواردەكەن كە ڤایرۆسەكە لەسەر نایلۆن، شوشە، تەختە...تاد چەند كاتژمێرێك تا چەندین ڕۆژێك دەمێنێتەوە، گەر كارمەندانی نەخۆشخانە دۆلاب و بە جیا مێزی نێو ژووردابین نەكەن ئێ باشە بۆچی ئەو زبڵەی لە سەرئەو زەوییە دانرابوون ؟ ئایا دەزانن مەترسی گواستنەوەی ڤایرۆسەكە هەر لە نێو ژوورەكاندا بۆ ستاف چەندە ؟.

بەڕێزان، گەر بە مەبەست و بۆ ناشیرینكردنی نەخۆشخانەكە ڤیدۆكە تۆماركراوێ بۆ زەندەق بردنی خەڵكی دەرەوەی نەخۆشخانە ڤیدیۆكە كراوە ئەوا دەبێت پاش چاكبوونەوەی ئەو نەخۆشە بدرێتە دادگا. گەر ئەو وێنە ڤیدیۆیانە ڕاستیشە دەبێت بەڕێوەبەری نەخۆشخانەكە لێپرسینەوەی لە گەڵدابكرێت هەرچەندە هەموو نەخۆشێك مافی خۆی هەیە بەڵام ئەركی سەرشانیشە هەسێ كە دەبێت ڕاستگۆ بن، نابێت كەسانی دی تووشی نەخۆشییەكە ڕبكەن هاوكات پرۆپاگەندەی پلان داڕێژراوێ بڵاونەكەنەوە بۆ ڕووخاندنی ورەی دانیشتوان ودژی كارمەندانی نەخۆشخانە و حكومەت.

٣-ئەوەی سەیرە لەلای من ئەوەیە بۆچی ئەو نەخۆشخانە گەورەیە ئامادەكراوە بۆ نەخۆشانی كۆرۆنا ؟ گەر بەڕێوەبەری تەندروستی هەولێر گومانی ئەوەی كردبووكە لەناكاو ڤایرۆسەكە خێرا بڵاودەبێتەوە و پێویستی بە ٤٠٠ قەرەوێڵەیە بەو شێوە خراپە كە دەبینرێت (ئەی چی دەكەن بۆ پێشانگا نێو دەوڵەتییەكەی هەولێر) تا ئێرەباشە. ئایا سەرچاوەی ترس و گومانەكەی لە كوێوە دروست بوو؟ گەر وایە ئایا (بە لایەنی كەمەوە) ٤٠ پزیشكی كارامە، ١٠٠ پەرستیار، ٥٠ یاریدەدەری خزمەتكردن وهاوكات گواستنەوەی نەخۆشەكان،٢٠-٤٠ كارمەندی ستافی ئەمباركردن ودابەشكردنی كەلوپەل كارمەندانی بەشی تیشك ئەوە جگە لەستافی بەشی خۆپاراستن و پاكوخاوێنی نێو نەخۆشخانە و كارمەندانی بەشی چێشتخانەیان ئامادەكردووە، بیریان لەو ڕاستییە نەكردبووێوە ئامادەكردن و دابینكردنی ستافی تایبەت و پێداویستییەكانی دژی ڤایرۆسەكە پێش ئامادەكردنی نەخۆشخانەكەبوو، دەنا یارمەتیدان و چاككردنەوەی نەخۆش كارێكی ئاستەمە زۆر جاربە پزیشك ناكرێت.

٤- نەبوونی تەوالێتی كورسی (غەربی)، سابوون و ئەلكهۆلی

پاكژكردنەوەی دەستی نەخۆش، كاخەزی دەست هیشككردنەوە وكیسەی خۆڵ كۆكردنەوە لەپێش هەموو شتێكەوەیە، دووش (گەرماو) واتە شوێنی خۆشتن هەر زۆر پێویستن و بەشێكن لە رێنماییەكانی پاكوخاوێنی نێو نەخۆشخانە، لێرەدا بەشێكی سەرەكی مافەكانی نەخۆش وەلانراوە.

هەڵەی هەموو وەزیرەكان و بەرپرسانی تری بەشی كۆینی هەموو وەزارەتە یەك لە دوا یەكەكانی تەندروستی بایەخ نەدان و پشتگوێخستنی كۆینی پێداویستی گرنگی نەخۆشخانەكانە، ئاسانترینیان چەرچەف بووە بۆ شاردنەوەی ئەو هەزاران بەتانییە ناشیرینە ڕەنگاو رەنگە مەترسیدارە تووكنەیە كە لە شاشەی تەلەفزیۆنەكانەوە دەردەكەن لەبەرئەوەی دڵی مرۆڤی ساخیش سەخڵەت دەكات، هەرچەندە لە نەخۆشخانەكانی دنیادا بەتانی زەرد یان شین هەیە، بەڵام بەرگی ئوتوكراوی قوماشی تێگیراوە، پاكو خاوێنتر، جوانتر و دڵكراوەتر دەردەكەون بۆ خودی نەخۆش ومیوان و ئێنجا بۆ كارمەندانی تەندروستی.

بەڕێزان، من لە ئێوە باشتر دەزانم سیستەمی تەندروستی لە كوردستاندا ناتەندروستە وسەقەتیان كرد بەڵام لە خۆشەویستی بۆ كارەكەم وسەلامەتی نەخۆشەكانمەوە باشترین ئامۆژگاری هاوپیشەییانە وبرایانەم بۆتان ئەوەیە كە چیدی مەچنە بەردەم كامێراكان، ئەوەندە شوێنەكان بەسەرمەكەنەوە (گەر فرە پێویست نییە) گەر پێویستیشە ئەوا ئەو هەموو بە ناو ڕۆژنامە نووسانە لە دەورتان كۆمەكەنەوە، (بێدەنگ بڕۆن و بگەڕێنەوە) لەبەرئەوەی گەر دەستەڵاتتان پێ نەدراوە یان نییە بۆ ئەوەی كارەكانتان ئەنجام بدەن ئەوا دەتوانن داوای لێبوردن بكەن و واز لە بەرپرسیاریەتەكەتان بهێنن با لەم كاتە هەستیارەدا خۆتان و وەزارەتەكە تێك نەشكێن لەبەر ئەوەی تێكشكاندنی ئێستای نەخۆشخانە مانای تێكشكاندنی حكومەت و بگرە میللەتیش ئەوسا هیچ كەسێك وتەنانەت مێژووش لێتان نابورێت ووەك خۆتان دەیەژن: با كارەساتی مرۆیی روونەدات . تكایە بە نووسراو داوای یارمەتی لە شارەزایان بكەن هیچ عەیب نییە و با فەرشی سوور بۆ بێگانە دانەخەین، باوەڕناكەم كەس نەبێت (مەگەر بێویژدان بێت) و نەیەت بە هاناوە . لە ئیمڕۆوە وا باشترە كارەكانتان بە نوسراو جێبەجێ بكرێت، ئەو كاتەی بە هاتووچۆ و كۆنگرەی رۆژنامەوانییەوە بەفیرۆی دەدەن (كاردەكاتە سەرتوانای بیركردنەوە وبڕیاردانی هەڵەشە) پێشتریش ئاماژەم پێكردووە ئێمە شەڕمانە لە گەڵ كاتدا و كاتیش لەبەرژەوەندی ئێمەدا نییە، باشتر وایە كاتتان ئامادە بكەن بۆ پیتاك كردن، دابینكردنی ستاف، كەلوپەلی خۆپاراستنی نێو نەخۆشخانەكان كارمەندان و نەخۆشەكان.

لە كۆتاییدا هیوادارم جەنابی وەزیر كە خۆیان پێشتر بەڕێوەبەری

گشتی تەندروستیش بوون، بە دڵێکی فراوانەوە ڕەخنەکانم لێ وەربگرێت و هەوڵی بە پەلەی (دڵگەرم) جدی بدات بۆ چارەسەرکردنیان نەك بە دوژمنایەتی، ئیهانە و تەشهیر بیداتە قەڵەم (پاشتر ئاگر لەسەر پشتم بکاتەوە) لەبەرئەوەی هەمووومان خۆمان بە خەمخۆری میللەت دەزانین و هەموومان دڵمان گەرمە، هاوکات من ڕقم لە کەس نییە و نەبووە بەڵام کەمتەرخەمییەکان مەترسیدارن، هەڵسوکەوتە نابەجێکان یان پشتگوێخستنی بەرپرسیاریەتییەکانی کەرتی تەندروستی بەرانبەر نەخۆش فرە ناڕەحەتم دەکات ئەویش لە دڵسۆزی وخەمخۆری خۆمەوەیە‌□ بۆ کۆنترۆڵکردنی□ باشتروخێراتری ڕەوشەکەیە‌ □کە هەموومانی کردۆتە ئامانج ودەبێت دەست لە نێودەست بین بۆ خزمەتکردنی نەخۆش و رێگرتن لەفرە بڵاوبوونەوەی ڤایرۆسەکە نەك دژی یەکدی.

د. زاهیر سوران
پسپۆڕی نەخۆشییە درمییەکان و گشتییەکان ، سلێمانی.
٧ نیسانی ٢٠٢٠

تێبینی: ئامادەم گەر گەرەکتانە لە ماوەیەکی کورتدا ستافێکی باشی کارامەتان بۆ ئامادە بکەم تا لەو دەردەسەرییە رزگارتان ببێت، بە مەرجێك بەشداران و پێداویستییەکانی خولەکەم بۆ ئامادە بکەن و کەس تەدەخول (ڕۆچوون) نەکات.

دەزگای خێرخوازییە یان ئۆرگانی حزبایەتییە؟ ئەحمەد رەجەب

ڤایرۆسی کۆرۆنا هەموو جیهانی گرتووەتەوەو رۆژانە ژمارەیەکی گەورە مرۆڤ لەناو ئەبات وزیاتر لە نیوەی دانیشتوانی سەر زەوی ناچارکردووە لە ماڵ بمێننەوە وەك رێگەگرتن لە زیاتر تەشەنەکردنی و بڵاوبوونەوەو ئەو بارودۆخە بووەتە مایەی بەدبەختی بۆ هەموان بە تایبەت بۆ هەژاران و لە پاڵ بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا هەژاری و برسێتی بڵاو بووەتەوە‌.
بە هۆی کۆرۆناوە باسی دەزگاکانی خێرخوازی گەرمەو، حزبەکان

کەوتوونەتە کێبڕکێ و پارە کۆکردنەوەو هەرچەندە ئامانجی ئەو دەزگانە خزمەتکردنی بەرژەوەندی گشتییە وەك بایەخدان بە پەروەردەو فێرکردن وپێشخستنی کۆمەڵگاو یارمەتیدانی خەڵکی لێقەوماوو، کارکردن بەبێ جیاوازی ئاین و ڕەگ و تایفە و پێست بەڵام بەداخەوە زۆرجار لە بەر زاڵبوونی بیری حزبایەتی ئاراستەکەی ئەگۆڕدرێت.

دەزگاکانی خێرخوازی قازانج نەویستەو بۆ جێبەجێ کردنی ئامانجی بەرزو گەورەی وڵات بەبێ جیاوازی و دوور لە حزبایەتی هەوڵ ئەدەن و، کار بۆ نەهێشتنی هەژاری و بارگرانی خەڵك ئەکەن و هەروا بۆ بتەکردنی مافە بنەرەتییەکانی مرۆڤ و ژینگەو کۆمەڵگا لە ڕێی ڕاهێنان بۆ کەسانی بێکار بۆ ئەوەی ببنە کەسانی خاوەن بەرهەم و، لە هەندێ وڵات دەزگاکان یارمەتی لاوان ئەدەن و ئەبنە زامنکردنی پێداویستییەکانی هاوسەرگیری و، کار بۆ جەنگاوەرە دێرینەکان و کەسانی نەخوێندەوارو بۆ ئەزمون ئەدۆزنەوە.

لە زوربەی وڵاتان دەزگاکانی خێرخوازی بە شێوەی هەرەمەکی دانەمەزراون بەڵکو ئەبێت هەموو ئامانجەکانی بە پێی بەرپرسیارەتی یاسایی بێنتەدی و بار قورسی سەرجەم چین و توێژەکانی کۆمەڵگا لە ڕێی گەشەدان بە پەیوەندییە کۆمەلایتییەکان سوك بکات و لە هەمان کاتدا بایەخبدات بە مافەکانی مرۆڤ و هەوڵبدات هەژاری نەمێنێت و سواڵکردن بنبر بکات.

دەزگاکانی خێرخوازی بۆ کارو چالاکییەکانی پشت بە یارمەتی و کۆکردنەوەی پیتاك و هاوکاری دارایی ئەبەستێت و سەرچاوەی سەرەکی خەڵك و ڕێکخراوەو دامودەزگاکانی ناو کۆمەڵگایەو نابێت بە هیچ شێوەیەك بۆ سوودی تاك وحزب و بەرپرس و کەسانی خاوەن دەسەڵات بەکاربهێنرێت و، ئەبێت بۆ خۆشی ئەو کەسانە بێت کە لە ژیانیاندا تووشی ناخۆشی و شەرو کارەسات بوونەتەوەو بۆ خۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتی و، بۆ لە هاوکاری دارایی پیتاك وەك جلوبەرگ، پێڵاوو خواردن ڕۆڵیان هەیە و، ئەم دەزگانە دابەش ئەبن بە سەر: پاراستنی ژینکە، پاراستن و یارمەتیدانی ئاژەڵ، وەدەستهێنانی دەرمان و عیلاجی نەخۆشەکانی شیرپەنجە و هتد …

زۆر کەرەت پارەو پیتاکی کۆکراوە بەشی کاروباری دەزگاکان ناکات بۆیە روو لە سەرچاوی دارایی تر ئەکەن وەك ئاهەنگگێران وچالاکی جۆراوجۆرو هەمەچەشنە یان فرۆشتنی شتومەك و بەرهەمی سەر بە دەزگاکان و، بەو شێوەیەش باری ئابووری ئەبوژێتەوەو یارمەتی بۆ هەژاران و هەتیوان زیاتر ئەبێت و، یارمەتییەکان ئەدرێن بە خەڵکانی نەخۆش و پیرو پەککەوتەو خاوەن پێداویستییەکان و ئامادەکردنی داودەرمان و جاروبار نەشتەرگەری کردن بۆ لێقاوماوان و، لە ڕێی بیرلێدان یارمەتیدانی دەوڵەت ئەدەن بۆ ئەو شوێنانە

ئاوی پاکی خواردنەوەیان نییە.
دەزگاکانی خێرخوازی لە زۆر ڕووەوە یارمەتی پێشکەش ئەکەن وەك کردنەوەی خولی فێرکردن وپەرەدان بە بوارەکانی ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و ، بایەخدان بە کێشەکانی ژنان و بەرگری لە مافەکانی و چالاککردنی ڕۆڵیان لە ناوکۆمەڵگاداو، هەوڵدان بۆ کەمکردنەوەی گیروگرفتی چەوساوەکان و، بەشداریکردن بۆ لابردنی بارسەنگی لە سەر ئەو خێزانانەی تووشی زەرەروزیان بوونەتەوەو، بایەخدان بە لاوان وبەرزکردنەوەی باری ڕۆشنبیریان سەبارەت بە دیموکراسی، ئازادی، مافەکانی مرۆڤ، سەروەری یاسا و دژایەتیکردنی گەندەڵی.
تا ئێستا ژمارەیەك چاوچنوك و چاوبرسی هەن بوونی ئەم جۆرە دەزگانە لە پێناو کاری نەشیاوو ناشەرعی ئەقۆزنەوە یان لە پارەی ئەم دەزگانە ئەدەن بە هونەرمەندان بە نیازی ئەوەی هونەرمەندان دەزگای نوێ دابمەزرێنن و ئەگەر سەرکەوتوو بن پارەی زۆرتر کۆ ئەکەنەوەو، ئەو کات دەستبەسەر پارەکە ئەگرن و بۆ خۆیان خەرجی ئەکەن.
لای خۆمان بەرپرسان حزبایەتی بە دەزگاکانی خێرخوازی ئەکەن و نموونەش زۆرەو لەوانە لە کاتی بوومەلەرزەکەی شاری دەربەندیخان لە شەوی 12/11/2017 زیانێکی زۆر بەر شارو خەڵکەکە کەوت و، زیانەکانیش بە (19) ملیار دینار خەمڵێندرا بۆ ئەوەی 4 هاوڵاتی گیانیان لەدەستداو ژمارەیەکی زۆریش بریندار بوون و جێی ئاماژەیە سەرۆکی حکومەت نێچیرڤان بارزانی بەڵێندا کە حکومەت قەرەبووی زیانەکان ئەکات بەڵام لەمڕۆدا زیان لێکەوتوانی بوومەلەرزەکە نێگەرانن وحکومەت هیچی نەکرد بەڵام ڕێکخراوەکان سەر بە پارتی و یەکێتی و حزبەکانی تر هەندێ خێوەت ، بەتانی، سوپاو ئازووقەیان دابەش کردو جێی دەستخۆشییە و، ئەوەی جێی ڕەخنەو گازندەیە هەر یەك لەو حزبانە دووچاوگی و جیاوازییان کردو، یەکەم بۆ ئەندامەکانی خۆیان و دووەم بۆ لایەنگیرانیان و ئەوەش مایەوە بۆ لێکەوتوان و لێقەوماوان و، باشتر وابوو هەرچی هەبوو بدرایە بە دەست بەرپرسانی حکومەت لە شارەکە و لە ڕێی ئەوان دابەش بکرایە
کێبرکی لە نێوان حزبەکان هەیەو ئەگەر پارتی دەزگای خێرخوازی بارزانی هەیە، ئەوا یەکێتی دەزگای مرۆیی مامی هەیە کە ناسنامەکەی ئەڵێت ڕێکخراوێکی قازانج نەویستە و، کێبرکی بەناوی خێرخوازی لە نێوان کورەکانی نێچیرڤان بارزانی و مەسرور بارزانی هەیە و، کەس نازانێت پارە و سامانی ئەو ڕێکخراوانە چەندە؟ و ، لە کوێوە هاتوون؟ و، چۆنچۆنی خەرج ئەکرێن؟ و، جارێکیان یەکێك لەو کورانە گۆرانیبێژێکی ئەمرێکی بانگهێشت کردو بوو بووە مایەی زەرەرو خەڵکێکی کەم چوون بۆ ئاهەنگەکەو کابرای ئەمریکی چەند دەفتەر دۆلاری وەرگرت و خێرخوازییەکە شکستهێنا .

6/4/2020

ڕۆژێک دادێت … بەناز فاتیح

دەرگا لەسەر جیهانی خۆم
دادەخەم و
بەخۆم دەڵێم
ئیدی تەنها
خۆتت بەسە!
رۆژێک دادێت
کە سەیری ئاسمان دەکەم
بە خۆم دەڵێم
ئیدی زەمین
تۆی وەدەرنا
لێرە تەنها
ئازادیت بەسە!
رۆژێک دادێت
کە سەیری خۆم دەکەمەوە
بە خۆم دەڵێم
بێدەنگیت
تاریکیت
دێوان□یت
بۆچی لە ماڵی شیعرێکدا
بەجێ نەهێشت!!!
رۆژیک دادێت…

بەناز فاتیح

کۆرۆناو چاوچنۆکەکانی کوردستان … عیماد عەلی

بەدوور لە بارە جیهانی و ناوچەکە، راستەوخۆ لەکوردستان و کاریگەریەکانی کۆرۆنا بۆ ئەم چەند رۆژە ببینین، زۆر شتمان بۆ روون دەبێەوە. ئەوەی ویستیان بە کوردستانی بکەن لە بەرەهایی گواستنەوەی بۆ نێو دونیای سەرمایەداری لەسەرجەم سیکتەرەکنی ژیانی خەڵك و گوێ گرتن و چەمانەوە و نوچدان بۆ مرەجەکانی دەزگا چاوچنۆکە جیهانیەکان و هەوڵی نیوەناچڵێ گۆرینی ژیانی خەڵك بۆ دونیای سەرمایەدارییی بێ رەحم و دروستکردن و زەفقبونەوەی باری جیاوازی چینایەتی زەق و، گۆڕینی هەموو شتێك کە بۆنی مرۆڤایەتی لێبێت تەنها بۆ مادە بۆ تەنها مەبەستێك کە ئەویش کاڵاو قازنج و زیدەبەرهەم بێت، وا بە یەك گۆڕینی سروشتی سەری هەموانی دای لە دیوار. لەسەرجەم رووەکانی تەندروستی و پەروەرد و فێرکردن و کار و کرێکار و کشتۆکاڵ وباری کۆمەڵایەتی هەمووی بە تاکە هۆکارێك داڕما و ساختەی دونیای دوور لە مرقایەتی و تەنگبینی بیری تاکگەرایی دەرخست.

دوای ئەوەی خەریك بوو وردە وردە سێکتەری تەندروستی لە حکومەتیەوە و شێوەیە بگۆرن بۆ ئەهلی کە مامەڵەکردنی نەخۆش وەکو بەکاربەر و مەعمیل و نەخۆشخانە وەکو کۆمپانیایەکی قۆرخکاری هاوشێوەی کارگەکانی تری وەکو دروستکردنی تۆپ و فرۆکە و ئۆتۆمبیل مامەڵەی لەگەڵدا بکەن و داوو دەرمان نەك وەکو چارەسەر بەڵکو وەکو کاڵایەکی رووتی بۆ ناوەرۆکی مرۆڤایەتی تەنها و تەنها لە پێناو قازانج و بەس ئەگەر کوالیەتەکەشی لە هیچ ئاستێکدا نەبێت، ئەوەتا دەرکەوتن لەسەرەتای ئاراستەی گۆڕێن توشی قەیران هات و خۆشنودی و گەشکەکردنی دەسەڵاتدارانی هەرێم لەمەڕ گۆرینی سیستمی هەرێم بە رێنمایی و ئامۆژگاریەکانی دامودەزگاکانی دونیا سەرمایەداری و فەرمانرەواکانیان، ئەوە دەرکەوت کە کۆرۆنا ئەو خورافاتەی لە مێشکی بەرپرسانی دەسترۆیشو چێنرابوو بۆ گۆرینی هەولیر بۆ دوبەی و کوردستان بۆ ولایەتی داڵاس بوو بە خەونێکی زڵاو بە مۆتەکەی حەقیقەتی دونیای مرۆڤایەتی راستەقینە. لێرەدا نە سەرمایەداری و نەش ئەم جۆرە دیموکراسی و بەناوئازادیی ساختەیە و نەش هەنگاوە نەگونجاوەکانی فەرمانرەوایانی هەرێم رووە و سەرمایەداری بۆ ژێر خانی ئابووری گونجا دادی نەدان و نەك بۆ هەرێم بەتەنها بەڵکو بۆ جیهانیش دەرکەوت کە گەڕانەوە بۆ سەرەتای رێگەی راست خۆی بەسەر

ئەم دونیا فریودەرە ساختەچێتیەی دونیای سەرمایەداریدا دەسەپێنێت. لەلایەکی ترەوە بۆ هەموو ئایدیالیستە میتافیزیکە ئایین پەیڕەوانی کوردستان دەرکەوت کە نە مزگەوت و نەش مەلا و خەتیب و دەم سپی بیر خەیاڵاوی و نەش سیستمی کۆمەڵایەتی دواکەوتوی بەسەرچو و نەش پۆپۆلیستی سیاسی ڕۆڵی لە بەرژەوەندیە راستەقینەکانی خەڵکی کوردستان بەقەد یاریدەدەرێکی پزیشکدا نیە. بەڵی ئەو راستیە دەرکەوت کە ئەوەی کوردستان نیازی بوو بیکات لە قازانجی نزیك و دورمەودا و دوارۆژی ئەم گەلە نیە و دەسەلاتدارانی هەرێم تایبەتمەندهیەکانی ئەم گەلەیان نەخوێندەوە و ویستیان لاسایی پێخاوسەکان و تازەدیدە نەدیوبدیەکان و رەفتاری روکەشیانەی دوور لە ناخی پەڕەسەندنی سروشتی مامەڵە لەگەڵ پرسی کورد و بەرژەوەندی گەلەکەی دەکەن، ئەمە ئەگەر بەخۆشیان نەزانن کە فەرمان و ڕێنمایی دەرەکی پێیان دەکەن و ئەوان هیچیان بەدەستەوە نیە جگە لە ملکەچبون چەمانەوە نە بێت.

لەلایەنی تەندروستیەوە دەرکەوت کە نەخۆشخانەی تایبەت و پزیشك و بەڕیوەبەرە سەرمایەدارەکانی بواری تەندروستی ئەهلی لەم قەیران و تەنگژەیە وەکو باری نالەباری خەڵك بە هۆی کۆرۆناوە هیچیان لەدەست نایەت و دەستودامان بۆ ئەوەی هەنگاوێکیش بنێن دادەنیشن و هیچ ڕۆڵێکی ئەرێنی مرۆڤدۆستانەیان نیە(ئەمەش لەبەر ئەوەی تەنها ئامانجیان قازانجی مادیە و بەس). بۆیە ئەگەر کۆرۆنا و لێکەوتەکانی زنجیری بەستنەوەی ئەم دەسەڵاتە بە مەرجەکانی دونیای سەرمایەداری بەیەکجاری نەپچڕێنێت لە ئایندەیەکی نزیکدا تەنانەت لە رووی سیاسیشەوە سەریان دەدات لە نەگونجاندنی بیر و رەفتاریان لەگەڵ ویستو بەرژەوەندیە راستەقینەکانی گەلی کوردستان و کۆرۆنا ئاسا ناچاری ملکەچبونیان دەکات.

گفتوگۆیەکی گەرم لەگەڵ ڤایرۆسی کۆرۆنا دا.. و: ڕەزا شوان

پرسیار: تۆ کێی؟

کۆرۆنا: نە بە چاو و نە بە زەڕەبینی تیشکیش من نابینی.

پرسیار: ڕەچەڵەک و خێزانت کێن؟

کۆرۆنا: بە پێی زانیارییەکان من لە بنەماڵەی ڤایرۆسەکانم، بە (ڤایرۆسی تاج) ناسراوم.
پرسیار: تۆ تازەیت یا کۆنیت؟
کۆرۆنا: تازەم.
پرسیار: ئایا تۆ گیانلەبەریت؟
کۆرۆنا: نەخێر.
پرسیار: ئایا لە دەرەوەی جەستەدا زیاد دەکەیت؟
کۆرۆنا: نەخێر.
پرسیار: بە چ خێراییەک زیاد دەکەیت؟
کۆرۆنا: من وەک تەنیا خانەیەک دەچمە گیانەوە.. لە ماوەی بیست و چوار کاتژمێردا، ژمارەم زیاد دەکات و دەگاتە دە ملیار.
پرسیار: بۆچی ناویان ناوی (کۆڤـید ـ نـۆزدە)؟
کۆرۆنا: بە کورتکردنەوەی وشەکانی ناوەکەم.. ناوم لە سێ وشەیە پێکهاتووە: (کۆرۆنا، ڤایرۆس، دیسیاس) نەزدەکەش، ئەوەیە کەمن لە ساڵی (٢٠١٩) سەرم هەڵدا. (١٩) دوو ژمارەی کۆتایی ساڵی سەرهەڵدانمە.
پرسیار: بۆ یەکەمین جار لە کەی و لە کوێدا دەرکەوتیت؟
کۆرۆنا: لە مانگی دیسەمبەری ساڵی رابردوو، لە زێدی سەرهەڵدانم لە شاری (ووهان) لە چین دەرکەوتـم.
پرسیار: چۆن لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگوازرێیتەوە؟
کۆرۆنا: بە هۆی ئەو پریشکانەوە، کە لە کاتی کۆکین و پژمیندا، لە دەمی کەسێکی تووشبووەوە دەردەچن و بەر کەسێک یا کەسانی نزیکیان دەکەون.
پرسیار: ئایا بە هۆی هەواوە دەگوازرێیتەوە؟
کۆرۆنا: حەز بەم هەیە ناکەم.
پرسیار: لە کوێوە دەچیتە گیانی مرۆڤەوە؟
کۆرۆنا: لە دەمیەوە، یا لە لووتیەوە، یا لە چاویەوە.
پرسیار: بۆ ماوەی چەند، لەسەر کەلوپەل و شتومەک و کەرەستەکاندا دەمێنیتەوە؟
کۆرۆنا: لە چەند کاتژمێرێکەوە بۆ چەند رۆژێک.

پرسیار: کەسی تووشبوو، لە ماوەی چەند رۆژدا، دەردەکەوێت کە تووش بووە؟
کۆرۆنا: لە دوو رۆژەوە بۆ چوار رۆژ.. ئەوپەڕی: لە پێنج رۆژ یا لە شەش رۆژدا.
پرسیار: بۆ چی مەبەستێک دەچیتە گیانی مرۆڤەوە؟
کۆرۆنا: بۆ ئەوەی هێرش بکەمە سەر سییەکانی و دایبەزێنم.

پرسیار: باشترین ژینگە بۆ تۆ چییە؟
کۆرۆنا: ژینگەیەکی تەڕی تاریک و سارد.
پرسیار: ئایا حەز لە ژینگەی وشک و گەرم دەکەیت؟
کۆرۆنا: نەخێر.
پرسیار: سیانەی نیشانەکانی تووشکردنت چین؟
کۆرۆنا: ١ـ تالێهاتن.. ٢ـ وشکە کۆکە.. ٣ـ شەکەتی و ماندووبوون.
پرسیار: ئایا ڤاگسین (دەرمانی دژ) هەیە بۆ لەناوبردنت؟
کۆرۆنا: نەخێر.
پرسیار: ئایا چارەسەرت هەیە؟
کۆرۆنا: نەخێر.
پرسیار: چۆن لە ڕێگای پشکنینەوە دەدزرێیتەوە؟
کۆرۆنا: بە وەرگرتنی تەڕی لە لووت یا لە دەم یا لە قوڕگ، لە تاقیگەدا پزیشکی پسپۆر پشکنینی ورد بۆ ئەو وەرگرتووە دەکات.. دەردەکەوێت ئەو کەسە تووش بووە یا نا.
پرسیار: جیاوازی تۆ چییە لەگەڵ ڤایرۆسەکانی تردا؟
کۆرۆنا: خێرایی بڵاوبوونەوەمە.
پرسیار: باوباپیرانت کێن؟
کۆرۆنا: ١ـ (سارس)ی چینی.. ٢ـ (مێرس)ی سعوودی.
پرسیا: لە هەواڵەکاندا راگەیاندرا، کە دەرمان هەن کارت تێدەکەن.. ئایا ئەمە راستە؟
کۆرۆنا: بەڵێ.. هەوڵی بەربەرەکانیم دەدەن.. دەیانەوێت بەو دەرمانە کۆنانە بمکوژن، کە بۆ پەتاکانی تر دروستکراون.. بەڵام شکستیان هێنا بۆ لەناوبدنم.
پرسیار: دەتوانی ناوی هەندێ لەو دەرمانانە بهێنیت؟
کۆرۆنا: کۆمپانیایەکی فەڕەنسی، ئەوەی وت: بە دەرمانی گرانەتا یا دەرمانی دژە ئیبۆلا یا دەرمانی دژە ئایدز یا ئامیفلوە، یا بە جۆری تری دەرمانە دژە ڤایرۆسەکان، کۆرۆناش لەناودەچێت.. بەڵام بە هەموویانەوە نەیان توانی بمکوژن.. تائێستا ئازادم و سەربەستم و بەدەربەستم.. بە خێرایی لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی تر دەڕۆم.
پرسیار: شتی تازە هەیە بۆ لە ناوبردنت؟
کۆرۆنا: هەندێ لە پزیشکان هەوڵی ئەوە دەدەن، کە بە ڤاگسینی دژە سیل بمکوژن.. بەڵام شکستیان هێنا.
پرسیار: ئەی گیاوگۆڵ و دەرمانی میللی، وەکو: رەشکە و رازیانە و نەعنا و...؟
کۆرۆنا: هاهاها.. هاهاها.. هاهاهاهاهاها.
پرسیار: رقت لە چییە؟
کۆرۆنا: رقم لە، مانەوە لە ماڵەوە.. پاک و خاوێنی کەسی.. هەوا

گەڕێین.. ژینگەی وشک و گەرم.. چەند جارێک ئاو لە دەم وەردان (غەرغەرەکردن).

پرسیار: ئایا تۆ بچیتە گیانی هەرکەسێکەوە دەیکوژیت؟

کۆرۆنا: نەخێر.. هەندێ کەس و لایەن و میدیا و راگەیاندنەکان، ترس و تۆقین لە ناو خەڵکیدا بڵاودەکەنەوە.. لە راستیدا لە (سەدا هەشتای) نەخۆشەکانم بەبێ چارەسەر چاک دەبنەوە.. نزیکەی (لە سەدا حەڤدە)ی نەخۆشەکانیشم پێویستیان بە جیاکردنەوە هەیە و لە نەخۆشخانەکاندا بە چارەسەری ئاسایی چاک دەبنەوە.. بەڵام لە (سەدا دوو ـ بۆ ـ چوار)ی نەخۆشەکانم دەکوژم.

پرسیار: خەسڵەتی ئەو کەسانەی دەیانکوژیت چییە؟

کۆرۆنا: ئەو بەتەمەنانە دەکوژم، کە تووشی نەخۆشییە درێژخایەنەکانی وەکو: شەکرە و پاڵەپەستۆ و نەخۆشی هەناسە تەنگی بوونە.

پرسیار: منداڵانیش تووش دەکەیت؟

کۆرۆنا: بەزەییم بە منداڵان دێت.. بە زۆری وازیا لێدەهێنم.

پرسیار: هێرش دەکەیتە سەر نێرینە یان مێینە؟

کۆرۆنا: بەزۆری بۆ سەر نێرینە.

پرسیار: فێرم ناکەیت چۆن خۆمت لێ بپارێزم؟

کۆرۆنا: ١ـ لە ماڵەوە بمێنەوە.. لە قەرەباڵغی و لە گردبوونەوە و لە تێکەڵبوون خۆت دووربگرە.. مەچۆ بۆ پرسە و مزگەوت و بۆ میوانی.

٢ـ بە بەردەوامی و بە شێوەیەکی باش دەستەکانت بشۆ و پاکژکردنەوە بەکاربهێنە.

٣ـ گەر پژمین و کۆکەت هات.. کلێنکسێکی پاک بە دەمتەوە بگرە.

٤ـ ماوەی زیاتر لە مەترێک.. لە نێوان تۆ و کەسێکی گومانلێکراوی تووشبوو هەبێت.

٥ـ زۆر پێویستە هەوای ماڵەکەتان بگۆڕی.. بە کردنەوەی پەنجەرەکان و دەرگاکانی ژوورەکانتان بۆ ماوەیەک.. ڕۆژی سێ و چوار جار دووبارەی بکەرەوە.

٦ـ ڕۆژانە چەند جارێک، بە شلەی پاکژکەرەوە، شتەکان و دەسکی دەرگاکان و سەرمێز و دەزگای کۆمپیوتەر و مۆبایل و شتەکانی تر پاک بسڕەوە.. پێڵاوکانت لە دەرەوە دانێ.

٧ـ ڕۆژی چەند جارێک بە ئاوی شلەتێن، ئاو لە دەمت وەردە (غەرغەرەکردن بە ئاو).

پرسیار: دەربارەی دەمامک و دەستکێش قسەم بۆ بکە، ئایە پێویستە بەکاریان بهێنین؟

کۆرۆنا: بۆ کارهێنانی دەمامک و دەستکێش، بۆ کەسانی تووشبووان و گومانلێکراوان پێویستە.. بۆ سەرجەم تیمە پزیشکییەکان و

پەرستیاران و کارمەندانی تەندروستی ناو نەخۆشخانەکان بە ئەو کەسوکارانەش کە چاودێری دۆخی نەخۆشە تووشبووەکانیان و گومانلێکراوەکانیان دەکەن.. دەمامک و دەستکێش و بەدلەی خۆپارێزیان پێویستە. بەڵام بۆ ئەودوای خەڵکی پێویست نین.

پرسیار: ئایا نیشانەکانی تووشبوون لە هەر نەخۆشێکی تووشبوودا دەردەکەون؟

کۆرۆنا: نەخێر.. بەشێکی زۆر لە نەخۆشەکان، کە تووشدەبن و چاکیش دەبنەوە، سەغڵەتنین و پێی نازانن، هیچ نیشانەیەکیشیان لە دەرناکەوێت.

پرسیار: لە کێ دەترسیت؟

کۆرۆنا: لەم کەسانە دەترسم: ١ـ لە توێژینەوەی زانیاری و لە زاناکان. ٢ـ لە هۆشیاری و لە رۆشنبیری خەڵکی.. ٣ـ لە پلان و لە بەرنامە خۆپارێزییەکان.

پرسیار: میستەر کۆرۆنا.. ئایا راستە کە تۆ دروستکراوی هەواڵگریت (موخابەراتیت)؟

کۆرۆنا: هەندێ کەس و لایەن وا دەڵێن.. ئەوەی وا دەڵێت با نەترسێ و بیسەلمێنێت.

پرسیار: رووی رەشی تۆمان زانی.. ئایا رووی سپیشت هەیە؟

کۆرۆنا: بەڵێ.

پرسیار: چیین.. باسیان بکە؟

کۆرۆنا: ١ـ متمانەم بە خێزانەکان گەڕانەوە و کەسەکانیانم کۆکردنەوە.

٢ـ ژینگەم پاک کردەوە.. لە ماوەی تەمەنی کورتم دا، ئەوەی من لە بارەی ژینگەوە هێناومەتەدی.. ئەو کۆنگرە نێودەوڵەتییانەی کە دەربارەی ژینگە بەستران، بەیان نەهاتەدی، لەو کۆنگرە نێودەوڵەتییانەش: کۆنگرەی(ستۆکهۆڵم: ١٩٧٢) و کۆنگرەی (نیرۆبی: ١٩٨٢) و کۆنگرەی (رویۆدیجانیرۆ: ١٩٩٢).

٣ـ فشەڵی و لاوازی سیستمی تەندروستی جیهانیم ئاشکراکرد.

٤ـ مرۆڤ خۆی بە خوا دەزانی.. سەلماندم کە چەند لاواز و بێدەسەڵاتە.

٥ـ پەردەم لە رووی گەندەڵی و دەسەڵاتدارە گەندەڵ و دزەکان هەڵماڵی.

٦ـ هەندێ وا خۆیان پیشان دەدەن کە بە خۆیاندا چوونەتە و روویان لە باشی کردووە.. بەڵکو راست بکەن.

پرسیار: بۆچی عەرەبەکان تووش ناکەیت؟

کۆرۆنا: جیاوازی لە نێوان هیچ نەتەوەیەک ناکەم.. بەڵام رژێمە عەرەبییەکان راشکاوی و راستگۆیان نییە.. بۆیە راستییەکان بە

گەلەکانیان ناڵێن و لێان دەشارنەوە.
پرسیار: تێڕوانین بۆ ئایندە چییە؟
کۆرۆنا: دەشێ مرۆڤ ڤاگسینێک یا دەرمانێکی کارگەر بدۆزێتەوە و لەناوبەرن.
پرسیار: بەڕێز کۆرۆنا.. ئایا ویژدان ئاسوودەی؟
کۆرۆنا: بەڵێ.. هۆش و ویژدانی مرۆڤم راچەنی و تووشی شووکم کردن.. جیهانی دوای کۆرۆناش جیاواز دەبێت لەگەڵ جیهانی پێش کۆرۆنا.
پرسیار: چی ئامۆژگارییەکم دەکەیت؟
کۆرۆنا: لە ماڵەکەتدا بمێنەوە.. تا چارەسەرێک دەدۆزرێتەوە.. یا ڤاگسینێکی گونجاو دروست دەکرێێت.
تێبینی: ئەم نووسینە، لە سایتی "اراء حرة" دا، لە (٢٦/٣/٢٠٢٠) دا بڵاوکراوتەوە، ناوی نووسەری لەسەر نییە، بە دەستکارییەوە لە زمانی عەرەبییەوە وەرم گێڕاوە بۆ سەر زمانی کوردیمان.
رەزا شوان
نەرویج: ٧/ ئەپریل/ ٢٠٢٠